

Lovgivning om visitation til pleje- og ældreboliger samt lokalpolitisk handlerum

I dette bilag gennemgås lovgivningen om visitation til pleje- og ældreboliger samt det lokalpolitiske handlerum ift. visitationskriterier.

Denne tekst var del af sagen på Seniorudvalgets møde den 11. marts 2025 og dermed baggrundsviden for den konkrete beslutning om fremtidig formulering af visitationskriterier.

Det skal indledningsvis bemærkes, at der i Slagelse Kommune hidtil har været anvendt begrebet ældreboliger. Almenboliglovens § 54 anvender imidlertid begrebet ældre- og handicapvenlige boliger, hvorfor dette er konsekvensrettet i den nye formulering af visitationskriterier. Det er vigtigt at understrege, at dette ikke ændrer på målgruppen eller de vurderinger der hidtil har været lagt til grund for visitationen, da begge kategorier har været medtaget. Der er således udelukkende tale om den sproglige formulering. Det betyder at ældreboliger fremover erstattes af lovens formulering "ældre- og handicapvenlige" boliger.

Lovgivning om visitation til pleje- og ældreboliger

Almenboliglovens § 54 bestemmer, at almene ældre- og handicapvenlige boliger og plejeboliger skal udlejes til ældre og personer med handicap, der har særligt behov for disse typer boliger. I en note til Almenboliglovens § 54, fremgår det, "Den enkelte kommune kan således inden for den brede personkreds af ældre og personer med handicap med behov for en ældrebolig foretage anvisning efter en konkret vurdering af lokale behov og forhold."

Ældrelovens § 1 bestemmer, at "Loven tilvejebringer rammerne for en ældrepleje, der med udgangspunkt i den ældres aktuelle livssituation og behov understøtter en alderdom, som er præget af mest mulig livsglæde, selvhjulpenhed og tid til omsorg og nærvær."

Der er i lovgivningen ikke fastsat nærmere retningslinjer for kommunens visitation til boligerne. Det er derfor op til den enkelte kommune at beslutte saglige kriterier for visitation til en ældre- og handicapvenlig bolig og en plejebolig. At kriterierne skal være saglige, betyder at de skal være faktabaserede og objektive, uden at inddrage uvedkommende personlige vurderinger, interesser eller lignende. Derudover skal kriterierne tage højde for, at der er tale om borgere med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser. Kriterierne må derfor ikke udelukke borgere med psykiske lidelser fra at blive visiteret til en ældre- og handicapvenlig bolig eller en plejebolig.

Lovgivningen fastsætter således kun de overordnede rammer for visitation af borgere til ældre- og handicapvenlige boliger og plejeboliger. Ankestyrelsen har i en principafgørelse af 21. december 2019 nærmere beskrevet målgruppen til ældre- og handicapvenlige boliger og plejeboliger. Indholdet af principafgørelsen gennemgås herefter.

"Ankestyrelsens principafgørelse nr. 101-19 af 21.12.2019"

Det følger af almenboligloven, at målgruppen for ældre- og handicapvenlige boliger og plejeboliger er ældre borgere og borgere, som har en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse. Borgerens alder er uden betydning.

- Ældre- og handicapvenlige boliger:

Skal udlejes til ældre og personer med handicap, der har særligt behov for sådanne boliger. I boligerne er der et større badeværelse, ingen dørtrin, bredere hoveddør m.v. Boligen er indrettet sådan, at kørestolsbrugere og gangbesværede kan komme ind og ud af boligen og benytte de forskellige rum/faciliteter.

Lovgivning om visitation til pleje- og ældreboliger samt lokalpolitisk handlerum

- Plejeboliger:

Er en selvstændig ældre- og handicapvenlig bolig, hvor der er servicearealer og tilknyttet personale. Plejeboliger er rettet mod borgere med et omfattende behov for pleje.

Servicearealer er arealer, der alene anvendes til omsorgs- og servicefunktioner. Servicearealer kan fx være lokaler til fælles aktiviteter, kontorer til administration, personalerum, lokaler til genoptræning, depotrum og gangarealer, der forbinder serviceaktiviteter.

Kriterierne skal gøre det gennemsigtigt for borgeren, hvornår det er muligt at blive visiteret til en ældre- og handicapvenlig bolig eller en plejebolig, og kommunen skal sikre sig, at borgerne har adgang til kommunens kriterier. Det kan fx ske ved offentliggørelse på kommunens hjemmeside.

Når kommunen vurderer om en borger er berettiget til en ældre- og handicapvenlig bolig eller en plejebolig, anvendes altid det centrale forvaltningsretlige udgangspunkt om at der skal foretages en individuel, konkret vurdering af den pågældende borgers aktuelle situation. Derudover skal kommunen i den konkrete situation forholde sig til, om der er grundlag for at fravige de opstillede visitationskriterier.

Almenboliglovens § 54a giver borgerne frit valg til at søge alle boliger.

Herefter følger en uddybning af det lokalpolitiske handlerum i forhold til visitation til ældre- og handicapvenlige boliger og plejeboliger

Politikere på lokalt niveau kan inden for lovens ramme for målgruppen til ældre- og handicapvenlige boliger og plejeboliger - som bestemmer at der skal være tale om borgere med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser - justere på alle de konkrete kriterier i forhold til visitation til plejeboliger. Herefter følger nogle eksempler:

- Funktionsniveau: Justering af kravene til borgerens fysiske, psykiske eller kognitive funktionsniveau for at kvalificere sig til en plejebolig
- Plejebehov: Ændring af kravene til omfanget af fysisk eller psykisk pleje og omsorg, som borgeren har brug for
- Demens: Specifikke kriterier for borgere med demens, herunder behov for specialiserede plejeboliger
- Individuel vurdering: Justering af procedurerne for den individuelle vurdering af borgerens behov, herunder hvilke fagpersoner der inddrages i vurderingen
- Særlige målgrupper: F.eks. borgere der har et omfattende plejebehov, det vil sige at borgeren skal have et stort behov for fysisk eller psykisk pleje og omsorg døgnet rundt. Et andet eksempel er borgere med særlige sociale behov, det vil sige at borgeren skal have behov for tryghed, sikkerhed og nærvær, samt behov for samvær og daglig støtte.

Loven giver hermed kommunerne mulighed for at tilpasse visitationen til lokale forhold, behov og politisk ønske om serviceniveau, samtidig med at de overordnede rammer i lovgivningen overholdes.

Uddybende i forhold til definition af funktionsnedsættelser skal bemærkes, at "Funktionsnedsættelser kan være fysiske, psykiske eller sociale. Psykiske funktionsnedsættelser er f.eks. demens, sindslidelser eller resultatet af en hjerneskade. En social funktionsnedsættelse er f.eks. udviklingshæmning. De forskellige typer af nedsatte funktionsevner kan hænge sammen. Nogle psykiske lidelser kan fx medføre, at man har svært ved at omgås andre mennesker, og

Lovgivning om visitation til pleje- og ældreboliger samt lokalpolitisk handlerum

nogle fysiske deformiteter kan – afhængigt af den kultur, de forekommer i – gøre, at det pågældende menneske bliver holdt uden for sociale sammenhænge eller selv isolerer sig. Ensomhed er et stort problem, som kan være svært at overvinde.” - Kilde: Sundhedsfremme, forebyggelse og rehabilitering,